

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА КРІЗЬ ПРИЗМУ БІБЛІОТЕК

ENVIRONMENTAL EDUCATION WITHIN THE CONTEXT OF LIBRARIES

У розвідці досліджено досвід впровадження екоосвіти через бібліотечні установи Німеччини та України. Розглянуто актуальність та важливість створення «зелених бібліотек». Метою є вивчення досвіду екологічної освіти через проекти, втілені вибраними бібліотеками. Поставлена мета досягнута загальнонауковими методами, зокрема методом описування досвіду впровадження екоосвіти, аналізу вже існуючих проектів «зелених бібліотек», узагальненням успішно втілених в Україні та Німеччині екобібліотек. Детально розглянуто проектну діяльність у полі екоосвіти, книгозбірень «FaBio» (Манхейм, Німеччина) та «ЕкоБібліотека» (Львів, Україна). Окреслено перспективи екологічної освіти, в тому числі й кризь призму книгозбірень.

Ключові слова: бібліотечна справа, екоосвіта, екологічні інновації, екобібліотеки, нововведення, бібліотечні реформи.

The research examines the experience of implementing environmental education through libraries in Germany and Ukraine. The urgency and importance of creating “green libraries” are considered. The aim is to study the experience of environmental education through projects implemented by selected libraries. This goal has been achieved by general scientific methods, in particular, by describing the experience of implementing environmental education, analyzing existing projects of “green libraries”, generalizing the activity of eco-libraries successfully implemented in Ukraine and Germany. Project activities in the field of environmental education, FaBio book collections (Mainheim, Germany) and EcoLibrary (Lviv, Ukraine) are considered in detail. Prospects of ecological education as well as book collections are outlined.

Key words: library business, eco-education, environmental innovations, eco-libraries, innovation, library reforms.

Вступ. На сьогодні питання збереження екосистеми є значущим серед завдань, поставлених перед сучасним суспільством та тих, що потребують нагального розв'язання. З огляду на таку тенденцію більшість установ та підприємств як державної, так і приватної форми власності впроваджує екологічні інновації у власний режим роботи. Залежно від галузево-функціональних видів діяльності організації вибираються відповідні заходи щодо збереження вже постраждалої від халатного ставлення біосфери. Так, наприклад, культурно-освітні установи у своїй екологічній діяльності здебільшого виявляють схильність до створення саме навчальних проектів, метою яких є прищепити суспільству необхідні для покращення вже

наявної екологічної ситуації навички. Бібліотечний інститут Європейського Союзу та України долучається до подібних реформ також. Так, на сьогодні інформаційно-бібліотечні установи активно вводять у список своїх зобов'язань проведення спеціальних освітніх заходів, що мають на меті навчити громаду необхідних заходів зі збереження екосистеми. Таким чином, можемо стверджувати, що актуальність цієї роботи зумовлена введенням екологічно-освітніх реформ у регламент праці деяких бібліотечних установ Європи та потребою їх схарактеризувати.

Мета розвідки полягає у вивченні освітньої складової в діяльності екобібліотек Німеччини та України.

Для досягнення поставленої мети було визначено такі **завдання**:

- 1) аналіз джерельної бази дослідження;
- 2) систематизація даних стосовно історії впровадження інновацій з екологічної освіти в роботу бібліотек України та Німеччини;
- 3) дослідження та характеристика вже існуючих типів екологічних навчальних заходів у бібліотеках Європи.

Методологічною основою дослідження є комплексний підхід, що включає у себе комбінацію загальнонаукових методів: описування досвіду впровадження екоосвіти в Європі, аналіз вже існуючих проектів екобібліотек, узагальнення успішності втілених в Україні та Німеччині кейсів «зелених бібліотек».

Результати й обговорення. Серед основних, найбільш вагомих для Європи з освітянсько-екологічного погляду бібліотечних проектів на сучасному етапі можна виділити такі програми, як «ЕкоБібліотека» Львівської обласної бібліотеки для дітей та Велосипедної бібліотеки «FaBio». Для більш детального розгляду спочатку перейдемо до аналізу екологічно-навчальних модернізацій бібліотеки, фізична локація якої розташована у Німеччині, у м. Манхейм.

Зелена книгозбірня «FaBio» (Німеччина) — екобібліотека, що являє собою велосипед-візок, який перевозить певну кількість книжок, які входять до загального спільного фонду ЦБС міста Манхейм (громада в Німеччині, розміщення якої входить до землі Баварія). Ця бібліотека працює як у режимі доставки, так і змінної дислокації у певних куточках міста, куди не може (як фізично, так і за нормативно-правовими обмеженнями) дістатися автомобіль.

Окреслюючи особливості функціонування «FaBio» варто зазначити, що окрім виконання екологічно-освітянської місії цей проект становить і загально-соціальне значення як для Німеччини, так і для Європи в цілому. Так, окрім навчального з погляду екології аспекту можна говорити про проект і в рамках підпорядкування програми “European Biking Cities”, яка відіграє виняткову роль для підвищення іміджу бібліотеки як культурного закладу в очах не тільки європейської спільноти, а й світу.

Щодо власне екологічної освіти, велосипедна бібліотека навіть без використання цілеспрямованих засобів впливу (наприклад, проведення лекцій на тему збереження екології, практичних занять щодо сприяння збереження навколишнього середовища тощо) являє собою позитивну інвестицію та цілком нативно діє на людську свідомість, викликаючи бажання

серед вже екологічно свідомих громадян міста та країни пересісти на екологічно безпечний транспортний засіб.

Конкретизуючи інформацію стосовно різних аспектів «зелених» освітянських заходів «FaBio», важливого значення набуває наголос на тому, що бібліотека є велосипедною, привертає увагу до велоспорту не тільки як можливості зберегти біосферу, а й як додаткового способу покращити своє власне здоров'я.

Львівський проект «ЕкоБібліотека» представляє ініціативу Львівської обласної бібліотеки для дітей, спрямовану на залучення громадян України до культури дбайливого споживання задля збереження навколишнього середовища як у межах країни, так і в загальноєвропейському масштабі. Передумова започаткування проекту — пожежа 28 травня 2016 р. на Львівському полігоні твердих побутових відходів («Грибовицька трагедія»), у результаті якої загинуло 6 робітників сміттєзвалища.

Розглядаючи «ЕкоБібліотеку» безпосередньо з позиції навчальних «зелених» заходів, Львівською обласною бібліотекою для дітей було розроблено низку освітніх ініціатив, спрямованих на засвоєння та закріплення дітьми і їхніми сім'ями, що є користувачами цієї інформаційної установи, навичок, потрібних для наближення свого способу життя до максимального eco-friendly режиму.

Так, наприклад, у межах програми проводяться тренінги із сортування сміття (через типологічну характеристику бібліотеки здебільшого спрямовані на дитячу аудиторію, але будуть не менш корисними для дорослого контингенту), здійснюється організація інших інформаційно-розважальних майстер-класів зі збереження біосистеми. Зокрема, спільно із розробником ігрового ПЗ “Shadow Master” установою була розроблена інтерактивна навчальна гра у вигляді мобільного додатка, що допомагає опанувати екологічну грамотність тій аудиторії, яка через значну поширеність цифровізаційних процесів легше та ініціативніше сприймає інформацію у діджитал-форматі.

Проект «ЕкоБібліотека» також проводить збирання батарейок та періодично організовує екскурсії для шкіл задля раннього заохочення малюків до екологічних інновацій і завчасного формування у нового покоління свідомої позиції щодо збереження «зеленої» частини планети.

Висновки та перспективи. Отже, здійснивши ретельний аналіз інформації, що охоплює освітні екологічні інновації у межах бібліотек

Німеччини та України, можна дійти висновків про те, що наразі бібліотека, як важливий соціально-культурний інститут, приділяє неабияку увагу світовим екологічним тенденціям та їх впровадженню у своє професійне життя. Ці заклади займаються практичною підтримкою та поширенням думки про те, що свідоме ставлення до збереження світової екосистеми — це не тільки важливий суспільний тренд, а й можливість покращити і свій власний рівень життя та фізичне здоров'я. Освітнянське підґрунтя «зелених» заходів бібліотеки «FaBio» (Манхейм, Німеччина) та проекту Львівської обласної дитячої бібліотеки «ЕкоБібліотека» вже заклало якісні основи й позитивний досвід, що не тільки допомагає громаді освоїти потрібні для свідомого споживання екологічних ресурсів навички, а й може стати позитивним прикладом для інших бібліотек, що збираються запровадити у свою діяльність навчальні екологічні інновації у найближчому майбутньому.

Список використаних джерел

1. LeRue, James, LeRue Suzanne. The Green Librarian. *Wilson Library Bulletin*, 1991. P. 27–33.
2. Atton, C. Green Librarianship: A revolt against change. *Assistant Librarian*, 1991. P. 6–7.
3. Neale, Jane. Go Green! *Library Journal*, 2008. P. 46.
4. The Role of the Library in Environmental Education. ERIC, Western Washington State Coll., Bellingham. Huxley Coll. of Environmental Studies. URL: <https://bit.ly/3zdTb3V> (дата звернення: 15.12.2021).
5. Mobile Bibliothek bekommt kleinen Bruder. URL: <https://bit.ly/2RrkjeD> (дата звернення: 15.12.2021).
6. Radfahren in Mannheim. URL: <https://bit.ly/3pn4xxI> (дата звернення: 15.12.2021).
7. Проект «ЕкоБібліотека». URL: <https://bit.ly/35bzKKF> (дата звернення: 15.12.2021).
8. Library's Garbage Hero Educates Children in Eco-thinking and Recycling. URL: <https://bit.ly/2RpcZjt> (дата звернення: 15.12.2021).
9. Ранок з ЕкоБібліотекою. URL: <https://bit.ly/2SYkM8o> (дата звернення: 15.12.2021).
10. Екотренінги про екотренди. URL: <https://bit.ly/3uVxj9K> (дата звернення: 15.12.2021).
11. П'ять років Грибовицької трагедії: винні не покарані, а сміттєпереробного заводу у Львові досі нема. URL: <https://bit.ly/3vW7tE8> (дата звернення: 15.12.2021).
12. Презентація екологічних проєктів бібліотек. URL: <https://bit.ly/3vW7wQk> (дата звернення: 15.12.2021).

References

1. LeRue, J. & LeRue, S. (1991). The Green Librarian. *Wilson Library Bulletin*, pp. 27–33 [in English].
2. Atton, C. (1991). Green Librarianship: A revolt against change. *Assistant Librarian*, pp. 6–7 [in English].
3. Neale, J. (2008). Go Green! *Library Journal*, 2008, p. 46 [in English].
4. Armstrong, Howard (1971). The Role of the Library in Environmental Education. ERIC, Western Washington State Coll., Bellingham. Huxley Coll. of Environmental Studies [in English].
<https://bit.ly/3zdTb3V>
5. Mannheim (2012). Mobile Bibliothek bekommt kleinen Bruder. [in German].
<https://bit.ly/2RrkjeD>
6. Mannheim (2021). Mannheim Radfahren in Mannheim. [in German].
<https://bit.ly/3pn4xxI>
7. Проект «ЕкоБібліотека». (2021). Lvivska oblasna biblioteka dlia ditei [in Ukrainian].
8. Library's Garbage Hero Educates Children in Eco-thinking and Recycling. (2020). Library map of the world [in English].
<https://bit.ly/2RpcZjt>
9. Ранок з ЕкоБібліотекою. (2021). Lvivska oblasna biblioteka dlia ditei [in Ukrainian].
<https://bit.ly/2SYkM8o>
10. Ekotreninhy pro ekotrendy. (2021). Lvivska oblasna biblioteka dlia ditei [in Ukrainian].
<https://bit.ly/3uVxj9K>
11. Piat rokov Hrybovytskoi trahedii: vynni ne pokarani, a smittiepererobnogo zavodu u Lvovi dosi nema. (2021). UNIAN [in Ukrainian].
<https://bit.ly/3vW7tE8>
12. Prezentatsiia ekolohichnykh proektiv bibliotek. (2020). Bibliotchna Kraina [in Ukrainian].
<https://bit.ly/3vW7wQk>

Подано до редакції: 16.12.2021 р.
Прийнято до друку: 23.12.2021 р.